

Пати Калахан Хенри

Да отвориш сърцето си

Coming up for Air. Copyright © 2011 by Patti Callahan Henry.
All rights reserved.

© Издателство „Слънце“, 2014 г.

© Славянка Мундрова-Неделчева, преводач, 2014 г.

© Вихра Стоева, художник, 2014 г.

ISBN 978—954—742—202—5

Пати Калахан Хенри

Да отвориш сърцето си

Издателство „Слънце“

Основано 1937 г.

София, 2014 г.

Тази книга е посветена на децата ми
Меган Стийл Хенри, Патрик Томас Хенри-младши
и Джордж Ръск Хенри. Те са най-откритата част от
сърцето ми, най-творческата част от моята душа.

Това е измислена история. Всички персонажи, организации и
събития, описани в романа, са или продукт на въображението
на автора, или са използвани произволно.

Да обичаш изобищо означава да бъдеш уязвим. Обикни нещо и сърцето ти със сигурност ще бъде изстискано и може би разбито. Ако искате със сигурност да го опазите непокътнато, не бива да давате сърцето си на никого, дори на животното. Обвийте го внимателно с хобита и дребен лукс; не се забърквайте в нищо; заключете го на сигурно място в касетката или ковчега на вашия егоизъм. Но в този ковчег — сигурен, тъмен, неподвижен, без въздух — то ще се промени. Няма да бъде разбито; ще стане нечупливо, непроницаемо, неподдаващо се на поправяне.

К. С. Луис

Едно

В живота на жената има и чудесни, и ужасни моменти. Много са, наистина. Да застана в бяла рокля пред семейство и приятели с обещанието вечно да обичам красивия мъж пред мен — това е на върха на прекрасния ми списък. А после, след години, да застана в редицата на опечалените на погребението на майка си и да внимавам да не се докосвам до същия този мъж, защото знаех, че не го обичам, не можех повече да го обичам — това е повече от ужасно. То е трагично.

В следващите страници ще се опитам да обвия в думи всички бурни, объркващи чувства — опит да извлека смисъла от онова, което на моменти изглежда безсмислено.

ПОГРЕБЕНИЕТО НА МАМА

В деня на погребението на моята майка имаше само един вид цветя — лилии. Навсякъде. Прекалено много, за да ги преброя. При всичките видове цветя на света, милионите цветчета и пъпки, човек би допуснал, че някой ще донесе някакъв друг вид.

Знам какво означава лилията в езика на цветята — невинност, чистота и красота. Но не заради това църквата преливаше от лилии. Цели дванайсет по-

коления — или може би повече — първородните дъщери на първородните дъщери в нашето семейство получават името Лириан. Наясно съм защо донасяха тези цветя, но, Божичко, миризмата им задушаваше, давеше ме в пресищаща сладост.

Сейди, най-добрата ми приятелка, беше до мен в редицата.

— Ели — прошепна тя.

— Какво?

Наведох се към нея.

— Чудя се дали в Атланта е останала и една лилия. Истинско безумие.

— И все пак не би било достатъчно за нея — отвърнах ѝ.

Сейди се засмя тихо, съобразявайки се, че сме в църква.

— Така е — заяви тя, — нямаше да е достатъчно.

Съпругът ми Ръсти стоеше от другата ми страна в редицата на опечалените близки, положил ръка на кръста ми, а деветнайсетгодишната ни дъщеря Лил беше вляво от него. Със Сейди се опитаме да сдържим смеха си, също като някогашните деветгодишни момичета в параклиса на частното училище, а не като жени на четирийсет и седем години, каквито сме сега. Неуместното игриво настроение избиваше на забранени места и сграбчваше стомасите и гърлата ни с освобождаването на веселостта. Не знам защо смехът ни връхлита в моменти, когато би трябвало да е забранен; не ми е ясно защо вали, когато най-малко ни е нужен дъжд, или защо любовта си отива, когато изпитваме най-голяма необходимост от нея. Но ето ни — смеехме се на смъртта.

— Бас държа — изрекох, докато потисках надигащия се безотговорен смях, — всички мислят, че са оригинални и досетливи, като пращат лилии на погребението на Лили.

В опит да възпре задавеното кикотене Сейди изпръхтя и тогава избухнахме в силен смях за нещо, което само условно би могло да бъде смешно или пък изобщо не беше. Но точно както усещате, че желаете много по-силно дадено нещо, а сте наясно, че не можете да го имате, ние не бяхме в състояние да престанем да се смеем на единственото място, където беше неуместно — в редицата на опечалените близки на погребението на мама.

Ръсти ме погледна и поради причина, която още не разбирам, ме накара да се разсмея още по-силно. Той протегна ръка да ме докосне, а аз се дръпнах. Дъщеря ми ме изгледа, сякаш си бях загубила ума, и се запитах дали все пак не е така. Сейди стисна ръката ми и двете се върнахме към нормалното състояние с непокътнати печални изражения.

Разбира се, нямаше нищо смешно около смъртта на мама. Беше внезапна, ужасна и остави малкото ни семейство смаяно и объркано. Открих безвъзвратността на смъртта в това: самотата, съжалението или скръбта я оставят непроменена и непокътната. Изпитвах нужда от мама за изкупление или сдобряване при всяка мисъл и напомняне за отсъствието ѝ. Липсата ѝ беше болка, с която се събуждах и после отново заспивах неспокойно, осъзнавайки я.

Погребението беше огромно събитие и мама щеше да се гордее, ако можеше да види колко хора бяха дошли, като се има предвид, че сме малко семейство.

Мама е единствено дете, а татко има един брат, чичо Котън — неуловима фигура в живота ми, автор, който постоянно пътува по екзотични места, писател, при чието споменаване мама извърещаше очи нагоре, сякаш писането е прахосническа кариера, която дори не заслужава коментар (прахосническа като всяка кариера в „изкуството“ — странно мнение за жена, участваща в борда на Музея на изкуствата). Но това е майка ми — противоречията естествено се вместиат едно в друго като матрьошките, които тя ми донесе от пътуването си в Русия. Най-добрата мамина приятелка, майката на Сейди — Бърди, сновеше сред тълпата и въдворяваше реда между хората и в събитието така гладко, все едно мама го правеше лично.

Мрежата от приятели обгръщаше татко, Лил, Ръсти и мен и ни подкрепяше с тъгата и уважението си. Имаше вестникарски статии и паметници, засадени дървета и пейка, поставена пред музея.

Тогава към нас се приближи последната жена от опашката. Държеше една-единствена лилия, сякаш беше булка, вървяща по пътеката. Стори ми се, че пак ще прихна, но забелязах, че всичко е приключило. Денят беше почти отминал и ме люлееше увереността, че съм се справила добре и сме минали през най-лошото от всичко това.

— Ели?

Един глас зад мен изрече името ми. Тихо. Съвършено.

Една ръка се спусна на рамото ми и после видях лицето му. След двайсет години минутите, часовете и дните се пренаредиха за мен, за да ми позволят да го видя отново, все едно времето изобщо не беше от-

минавало. Виждах най-вече очите му — бадемови и мили, кафяви с малко зелено отдолу, сякаш е трябвало да са с дълбокия цвят на горски папрати, а после, в последната минута, са променили намерението си.

Посегнах към Ръсти, за да се задържа, но той правеше широки жестове, докато говореше с приятеля си Уестън, и не усети как протягам ръка към него в търсене на твърда почва.

Тогава съзрях усмивката на Хъч, леко извита и повисока отдясно.

Мрази да закъснява.

Усмихнах му се.

— О, здравей, Хъч О'Брайън.

Гласът ми беше твърд и бърз, и бях благодарна за това.

Той е остроумен, с рязък сарказъм.

Обича яйцата си пържени и с препечена филия, намазана с масло.

Има белег на бузата, където го ухапало куче, когато бил на десет години. За всеки, който пита, има нова история как е получил този белег. Чувала съм повече разкази, отколкото мога да си спомня.

— Ели — каза той, — толкова съжалявам за майка ти. Знам колко бяхте близки.

— Благодаря, Хъч.

Поех ръката му и я разтърсих, сякаш бяхме отдавнашни бегли познати.

Стояхме мълчаливо, без да се пускаме. Усетих сълзите ми да напират и исках да положа глава на гърдите му — знаех къде ще си намери място.

— Не плачи — каза той и стисна ръката ми.

Кимнах.

— Чудесно е да видя красивото ти лице. Дори в скръбта си възхитителна.

— Не е така — отвърнах. — Но благодаря.

— Майка ти каза ли ти, че я интервюирах миналата седмица за изложбата в Историческия център на Атланта?

— Да, каза ми.

Подходящите изречения се оформяха на езика ми с лекотата на добре упражнявани умения за общуване.

Обича студената страна на възглавницата и мястото до пътеката в самолета.

Хъч се озърна из сакристията.

— Знам, че е ужасен момент и сигурно дори няма да си спомниш, че си ме видяла, но може ли да те помоля за една услуга?

— Разбира се — отвърнах.

Още се държахме за ръце и не исках да го пусна.

— Ние... с майка ти... не довършихме интервюто. Ти би ли... поговорила с мен, когато положението се поуспокои?

Кимнах.

— Окей — каза той и пусна ръката ми. — Да ти се обадя? Става ли?

— Да.

— Съжалявам, Ели. Наистина съжалявам, че преживяваш тази болка.

— Благодаря, Хъч. И благодаря, че дойде.

Ръсти се включи — беше чул името. Хъч се отдалечи и Ръсти хвана още топлата ми ръка.

— Хъч ли беше това?

— Да — прошепнах.

— Какво прави тук, по дяволите?

Вдигнах рамене.

— Предполагам, дошъл е да изкаже съболезнованията си, точно както всички останали тук.

Ръсти пак се обърна към Уестън и пусна ръката ми.

Излизахме от църквата, когато видях букет диви цветя — стъклена ваза във формата на голям аквариум беше пълна с метличини и рудбекии, незабравки и тексаски лупини. Спрях и плъзнах пръст нагоре по стъблото на една метличина, потърквайки венчелистчетата в бузата си. Замая ме дългото вдишване на сладката жасминова лоза, която се изливаше от вазата като вино.

Диви цветя.

Извадих картичката от букета. „Съболезнования. Хъчинсън О’Брайън.“

Ръсти дойде изотзад и ме прегърна, изтривайки сълзите, които не бях разбрала, че мокрят лицето ми.

— Мисля, че най-лошото отмина, скъпа. Да се прибираме.

— Да — изрекох. — Да се прибираме.

Върнах картичката в букета, но тя литна на пода, където я оставих с *неговото* име, взиращо се в мен.

Хъч.

Правим избор и после живеем с него. Всички го правят.

Две

Само четири дни преди погребението, наред собствена ми изложба, мама беше изрекла името на Хъч така пренебрежително, както човек би пуснал смачкана салфетка в боклука.

*Каним ви в галерия
АН ЛОМАКС, Атланта, Джорджия,
на изложбата
„Четирийсет и осем за четирийсет и осем“
на Лилиан (Ели) Едингтън Калвин.
Четирийсет и осем оригинални картини
за четирийсет и осмия рожден ден на Ели.
Част от приходите ще бъдат дарени
на благотворителната фондация
„От Лили с любов“.*

Претъпканата картинна галерия пулсираше трескаво. След самотното рисуване на моя таван изложбата беше кулминацията на десетгодишния ми труд. На тържеството за четирийсет и осмия ми рожден ден бяха изложени четирийсет и осем картини, последните десет от които рисувах в безсънна замая в последния един месец. Рожденият ми ден всъщност е през септември, а тържеството беше в края на юли, но координацията с финансистите на мама беше малко по-важна от рождената ми дата.

Рисувам цветя — всякакви видове. Вълнуващо е, че мога да се занимавам с това изкуство до края на жи-

вота си и все пак да не изуча всички познати цветя. Идеята беше на мама: „четирийсет и осем за четирийсет и осем“. Винаги разполага с ефектни трикове, с план.

Такава беше мама — взема нещо, което не одобрява (моего изкуство), и го превръща в публично и благотворително събитие, изписано с нейното име (буквално, защото десет процента от парите отиваха за основаната от нея благотворителна фондация за подпомагане на бездомни деца).

Стоях в копринената си рокля на подиума, където тълпите от Атланта се превръщаха в облак, все едно утринна мъгла се разхожда из залата. Ето ги — приятели, роднини и непознати — пипат, обсъждат моемо изкуство, което до тази вечер стоеше на купчини в таванското ми ателие като изхвърлено семейно съкровище. Ръсти се приближи към мен и ме целуна по бузата; обърнах се към него.

— *Толкова* се гордея с теб — каза той.

— Благодаря.

Държах чаша вино, но бях прекалено нервна, за да пия.

Хванах погледа на Сейди и тя ми се усмихна. А после мама — цялата вечер не мръдна и на сантиметър от мен.

Приблужи се Сиси Паркланд; панделката така силно стягаше косата ѝ, че все едно някой стоеше зад нея и я дърпаше.

— О, Ели, купих картината с гарденията. Ще я окача в зимната градина. Толкова се вълнувам. Искан ми се да можех да купя *всичките* тези картини.

— *Гардения жасминоидес* — изрече мама със

стегната усмивка.

— Какво? — запита Сиси.

— Истинското име — поясни мама и докосна ръката ми. — Ели обича да нарича картините си с обикновените им имена, но всички цветя си имат ботаническо име; истинско име.

— Е, обикновено или ботаническо, красиво е.

Сиси махна на някого в другия край на залата и ни прати въздушна целувка за довиждане.

Винаги съм настоявала — от инат или от мързел — да наричам всички цветя с обикновените им имена. Мама — дали от инат, или от прецизност — винаги ме поправяше, обяснявайки за кой ли път, че всяко цвете си има име и презиме, точно както хората.

Лил се приближи, застана до мен и ме хвана за ръката:

— Мамо, искат снимка.

Дон Морган, фотографът на списание „Пойнтс Норт“, се настани пред подиума.

— Единствената дъщеря на единствена дъщеря на единствена дъщеря и всичките се казват Лилян — изрече той, докато Лил се усмихваше и двете бяхме наклонили глави към мама. — Ръсти, може ли да се дръпнеш за този кадър? Искам да снимам трите дами Едингтън.

Ръсти се дръпна за миг, после се усмихна — очарователната усмивка.

— Две от тях са Калвин, Дон.

— Да, така е, нали?

Светкавицата угасна.

Ръсти тръгна към бара. Инстинктивно понечих да го последвам и да утеша наранените му чувства, но

тогава мама почука по микрофона, за да се увери, че работи. Пронизително изпищяване накара тълпата да замре и всички се обърнаха към подиума.

Имаше много причини тържеството да заприлича на мечта, но най-поразителната беше ето коя — моят съпруг и майка изобщо не бяха големи почитатели на моето артистично „хоби“. Имали сме спорове, разногласия и вечери, изпълнени с тиха враждебност, заради времето и усилията, влагани от мен в нещо, което те не смятаха за истински ценно, но в момента бяха най-големите ми почитатели.

Най-голямата ни кавга с Ръсти стана, когато забравих да взема Лил от езда. Тогава захвърли буркан с четки в другия край на таванското ми ателие и те се разпиляха по пода, пързаяйки се по неравните дъски, все едно им се щеше да му избягат, и се спряха из ъглите, сякаш искаха да се скрият. Беше приравнил изкуството ми с наркотик, твърдеше, че е бягство. Може и да беше, но сега въпросното бягство висеше на стени от плат в рамки със стикери ПРОДАДЕНО.

Господин Ломакс, съпругът на собственичката на галерията, взе микрофона, за да приветства гостите. Аз се усмихвах, но къдриците ми потрепваха от нерви.

— Тази вечер сме се събрали да чествуваме Ели Калвин, рождения ѝ ден и десетгодишния ѝ труд, но първо искам да направя едно съобщение.

И махна към мама.

Тя докосна ръката ми.

— О, надявах се да не прави това.

— Днес Историческото дружество на Атланта обявява своята най-нова експозиция за идната пролет. И нашата любима Лилиан Ашфорд Едингтън ще бъде

част от тази нова експозиция — „Жената на годината на Атланта за 60-те години“. Извънредно много се гордеем с нея и очакваме събитието с нетърпение.

Тълпата зашумя и започна да аплодира. Мама взе микрофона и се изчерви, поглеждайки изпод мигли като млада срамежливка. Беше облякла чисто нов синьо-зелен костюм „Сейнт Джон“* с кристални копчета. Сребрилата ѝ коса се спускаше, гладка и лъскава, по раменете. Беше красива жена и го знаеше. Всички го знаехме.

— Много ви благодаря. Толкова се гордея, че съм част от предстоящото честване на толкова много жени, дали своя принос за Атланта и за Юга. Тази награда ми бе дадена преди повече от четирийсет години и беше не толкова за мен, колкото за благотворителната ми фондация „От Лили с любов“, на която също помагаме тази вечер. Но точно сега тържеството е за дъщеря ми Ели — Лилиан Едингтън Калвин. Десет години тя рисува усамотена. — Мама ме погледна с широко отворени горди очи; фалшиви очи, които спокойно можеха да бъдат направени от стъкло или пластмаса. — Беше се затворила на тавана си и най-накрая я убедих да покаже своя талант пред общността и да обогати всички ни.

Учтиви ръкопляскания изпълниха залата и мама ми предаде микрофона. Бях приготвила реч за изкуството и как творчеството отваря сърцето и ума, но думите някак си напуснаха главата и устата ми. Усмихнах се на тълпата. Там беше съпругът ми; бяха моите приятели, дъщеря ми и баща ми. Изрекох

* Американска марка луксозни дрехи. — Бел. прев.

единствените думи, изплували на объркания ми език.

— Благодаря на всички ви за тази вечер. Благодаря, че дойдохте.

Върнах микрофона на мама, която запя „Честит рожден ден...“, и последваха тортата, свещите, пожеланията и прегръдките.

И както става с всичко прекрасно, вечерта отлетя прекалено бързо. Скоро от нея останаха само празни пластмасови чаши, смачкани салфетки и хората от фирмата за кетъринг, които чистеха и чакаха да им се плати. Ръсти беше откарал Лил у дома, но Сейди остана до самия край. Седяхме край дългата конферентна маса, смеехме се как госпожа Пало купила картина от ателието, смятайки, че е моя, но била рисувана от друг художник и била част от постоянната експозиция на галерията. Питяхме се дали ще се усети.

Мама седна при нас.

— Е, скъпа, мисля, че не би могло да мине по-добре. Беше чудесна вечер. Наистина чудесна. И изглеждаше много красива.

— Благодаря, мамо. И поздравления за експозицията в Историческия център. Не си ми споменавала.

— Изчаквах подходящ момент.

Кимнах и Сейди ме ритна под масата.

— А исках да ти кажа и... — Мама почука с маникюрираните си нокти и сякаш някакво животинче драсна в бърз бяг по дървения под. — Мъжът, който подрежда експозицията, дойде вчера да ме интервюира. Не можах да се сетя откъде го познавам, но скоро си спомних кой е — онова твое глупаво старо гадже.

— Старо гадже ли? — запитах, докато вземах чантата и телефона си.

— Да, онова колежанче. Хъч еди-кой си.

— Хъч О'Брайън ли? — попитах.

Тя махна с ръка.

— Бях го забравила.

Не отговорих и тя се обърна към мен. Отместих очи — знаех какво иска. Винаги съм знаела. Искаше да кажа, че и аз съм го забравила.

Не бях го забравила и не го изрекох.

*Т*ази нощ Хъч запълваше сънищата ми. Точно като влага в летния въздух ароматът му, споменът за него се просмукваха в тъмното и зад завесата на съня, където никой не можеше да контролира кой или какво ще се покаже в света на съня. Седя в скута му, обвила крака около кръста му. Нежно захапвам долната му устна. Той ме гледа как рисувам, а после ми махва за довиждане от прозореца на самолета. Върви до мен в къща с много стаи.

Призори станах и седнах да пия кафе сама в кухнята. Ако се чувствах виновна, беше заради това, че го бях пуснала в спалнята си, макар и само насън.

Жаждата ми за Хъч някога беше така дълбоко вкоренена в костите ми, че чувствах желанието не като част от мен, а като самата мен. Но вече не бях онази жена. Бях омъжена за Ръсти Калвин повече от двадесет години. Бях съпруга. И майка.

За да се отърся от старите емоции от нощта, зачетох статията за изложбата в „Атланта Джърнъл Конститушън“. Понесох вестника към спалнята, за да го покажа на Ръсти, но той беше под душа, затова го оставих на тоалетката. Взех телефона и позвъних

на мама. Тя не отговори. Оставих ѝ съобщение с благодарности за прекрасната вечер и ѝ напомних да си вземе „А. Дж. К“.

Щях ли да кажа нещо различно, ако знаех, че това ще е последното ми съобщение за нея?

Разбира се.

Чиниите потракваха една о друга, докато ги вадох от съдомиялната, когато една чинка ме стресна, като се удари странично в прозореца на кухнята. Крилото ѝ за-сипа перваза с червени и кафяви пера, които започнаха да падат от ръба. Станах, ахнах и загледах как птичето пада. В последните двайсет години от живота си на омъжена жена съм прекарала, стоейки пред този кухненски прозорец, точно на това място, повече часове, отколкото бих могла да преброя, но никога не съм виждала птица да се блъсне в стъклото.

Прозорецът гледаше към задния двор — издържана изложба на крайградско градинарство и грижи за моравата. Басейнът ни беше пълен и спокоен, със свършено гладка повърхност. Една саксия със здравец беше паднала и пръстта от нея се бе пръснала в кафяво-черно петно върху сметаненобелите травертинови плочи около горещата вана. Ръката ми се вдигна към прозореца в закъсняла реакция, сякаш можех да кажа на птичето да спре.

Изтичах към страничната кухненска врата и навън по прясно окосената трева; стръкчетата ѝ се вмъкваша между стъпалата ми и кожените сандали, гладки и хлъзгави като червеи. Чинката лежеше в тревата, крилцата ѝ не махаха, а трептяха в спазми. Черните ѝ очички бяха отворени и се запитах дали това е явният поглед на смъртта. Сърцето ми спря. Клекнах на

няколко стъпки от птичето и наклоних глава, за да го погледна внимателно. То мигаше, тънките му крачета трепкаха напразно.

Седях, осъзнавайки, но някак си и без да усещам, че мократа трева пробива през памучната ми пола, че краката ми са целите в смачкани тревички. Лъхна ме мирис на пръст и прясно отсечен бор, смесвайки се с лепкавата миризма на храст гардения. Гледахме се с птичето, сродени от зашеметено удивление. О, сякаш казвахме, това не се е случвало досега.

— Да помогна с нещо? — запитах аз.

То само ме гледаше. Спомних си какво бях чувала, че не бива да се пипа дива птица в природата, защото другите диви птици вече няма да искат да се доближат до нея. Този факт винаги ми напомняше за „Алената буква“* — как след като е била докосната, всички са я отбягвали.

— Така — рекох на птичето. — Няма да те пипам. — Изглежда това го облекчи. — Ще ти дам една минута да се съвземеш.

Взрях се в него, никога дотогава не се бях озовавала толкова близо до такова малко диво създание. Знаех, че мъжките чинки са много ярки червени птички; женските са кафяви, с червена човка и опашка. Няколко пера на дясното крило бяха смачкани и ис-

* Роман (1850) от Натаниъл Хоторн (1804–1864). В края на XVII в. строгото пуританско общество осъжда съгрешилата Естер да носи алена буква „П“ (прелюбодейка), пришита върху роклята на гърдите ѝ. Тя приема унижението с достойнство. Живее скромно, възпитава дъщеря си в християнски добродетели, помага на бедни и болни. С годините значението на позорната буква се заличава от съгражданите ѝ, дъщерята се омъжва за европейски благородник, а млади и стари търсят съветите на вече възрастната Естер. — Бел. прев.

ках да протегна ръка да ги пригладя на мястото им. Две червени пера и едно кафяво лежаха неуместни в тревата; птичето ги гледаше така, все едно бе наясно, че са част от него, която е изгубило.

Вгледах се по-отблизо: крилото нямаше вид на счупено. Очите бяха бездънни и блещукащи.

Зачаках.

Не знам колко време съм стояла там да се гледаме с птичето във влажната трева, но очите ни премигнаха и преценяваха странността на положението ни, когато чух домашния телефон да звъни. Почти бях стигнала до кухнята, когато зазвъня и мобилният.

Грабнах го от плота.

— Ало.

— Никога не вдигаш домашния телефон. Защо никога не вдигаш домашния телефон?

Беше татко, гласът му беше висок и твърд.

— Бях навън — казах. — Какво има? Добре ли си?

— Майка ти.

Гласът му се скърши като клонче, откъснато от дърво в свирепа буря. Кухнята се простря пред мен като разпадащ се пъзел. Протегнах се към стола пред бюрото, не улучих и се блъснах заднешком в ъгъла на плота.

— Какво, татко? Какво за мама?

Исках да бъде оплакване — мама пак отишла на шопинг; мама е ядосана, че не съм дошла в неделя на вечеря; мама настоява да насрочи друга вечеря, а татко иска да я разубедя. Оплакване.

Нека да е оплакване.

— Аз я намерих, Ели. В леглото ни. Аз я намерих. Господи, защо трябваше аз да я намеря?

Не зададох друг въпрос, защото понякога не задавам въпроса, чийто отговор не желая да чуя.

— Там ли си? Чуваш ли ме? — изрева татковият глас по телефона.

— Да — отвърнах.

— Мъртва е, Ели. Майка ти е мъртва.

— Знам — изрекох, защото наистина знаех. Когато чух гласа му, разбрах. Може би узнах в мига, когато птичето се блъсна в прозореца. Но знаех. — Идвам.

И затворих.

Ръсти влезе в кухнята с прясно изгладен панталон в маскировъчен цвят, с бяла разкопчана риза. Държеше статията от „А. Дж. К.“ за изложбата. Снимката ни с мама и Лил ме гледаше, подиграваше ми се, задето само преди дванайсет часа съм смятала, че всичко е наред.

— Хубава статия — подхвърли. — Добра работа са свършили.

И хвърли вестника в кошчето за стара хартия.

Взирах се в съпруга си, все едно не го познавах, сякаш някакъв непознат току-що бе влязъл в моята кухня и ме беше заговорил.

Той сви рамене, сякаш се чудеше какво става.

— Мама е починала — изрекох с тон, все едно го питах дали иска малко бъркани яйца.

Тогавя той се приближи към мен и ме привлече към себе си.

— О, Ели.

Дръпнах се, отидох към кошчето за стара хартия и извадих статията.

— Щях да я слагам в рамка за нея.

Той трепна.

Хвърлих вестника обратно в кошчето.

— Но май няма.

Протегна ръце към мен, но аз вдигнах ръка.

— Трябва да ида при татко.

— Идвам с теб — каза той и грабна ключовете за колата от плота.

Денят продължи повече от всеки друг, който съм преживявала до момента. Май всички лоши дни се бяха струпали един върху друг и времето се бе разтегнало, за да се нагоди към ширината и дълбочината им. Когато си влязох у дома същата вечер, веднага отидох навън да видя чинката, с безпочвената надежда, разбира се, да е отлетяла.

Повалено и червено, птичето лежеше мъртво на тревата и аз се разплаках.

Накрая Ръсти ме намери да лежа в тревата. Помогна ми да стана и ме отведе вътре с успокояващи подканвания, отправяни обикновено към неутешимо дете. Часовете между този момент и погребението бяха време, което помня единствено като мъглява умора от „правене“ на онова, което е необходимо, за да се сбогуваш.

Разбрах го в много отношения, но никога нямаше да се сбогувам с мама.

Три

Седмица след погребението телефонът иззвъня и на дисплея за идентифициране на позвънилия се изписа *Хъч О'Брайън*. Дълго се вирах в него, все едно придвижение се бе вмъкнало в кухнята и в живота ми. В много отношения си беше така.

Не отговорих на повикването и изчаках точно два часа, преди да изслушам съобщението.

„Здравей, Ели, надявам се ти и семейството ти да сте добре. Наистина не искам да те притискам да говориш за майка си, като знам колко ти е мъчно за нея, но крайният срок за експозицията бързо приближава; просто ми трябва няколко последни отговора. Ако можеш, обади ми се, моля те.“

Беше оставил телефона си, написах го на листче, сгънах го на спретнато квадратче и го прибрах в страничния джоб на чантата си.

Разпъвах се между две възможности — да му се обадя или да не му се обадя, — колебаеща се и готова да изпадна в спомени. Наясно съм, че всички си имат някаква любовна история. Не се чувствам по-добра или по-различна от това, че с Хъч си имахме своя. Просто знам, че точно тази е моята.

Запознахме се при привидно най-обикновени обстоятелства.

Най-обикновеният начин, по който се запознават хората на двайсетина години — в бар с приятели. Нямахме нищо странно или особено. Но всичко беше различно — как трепна усмивката ми; как исках да

докосна белега на лицето му; как ме препъваха думите в устата ми; как времето се разтягаше около нас, удължавайки се.

Барът и приятелите, и шумът се губеха, оставаше само мъжът, когото виждах да стои пред мен. Сейди се беше приближила и беше изкрещяла, надвивайки музиката и шума: „Тръгвам си“. Кимнах ѝ така, сякаш не я познавах, все едно не беше моята съквартирантка и онази, която щеше да ме откара обратно в общежитието.

Накрая протегнах ръка и докоснах бузата му.

— Този белег. Как го получи?

Той покри ръката ми със своята.

— Ухапа ме куче. Бях на десет години.

— О! — възкликнах.

Без да отмества ръката си от моята, той ме привлече към лицето и устните си за първата ни целувка.

Три дни след съобщението му вдигнах телефона и набрах вече смачкания номер. Седях на верандата към задния двор и гледах към басейна, където никой не беше плувал почти цяла година. Телефонът звъня, докато не помислих, че ще чуя гласовата поща. Бях си подготвила съобщение, но тогава гласът му — жив — дойде задъхан по кабела.

— Здравей — каза той.

— Здравей, Хъч. Ели Калвин е. Може би не е удобно?

Той се засмя, едновременно дълбоко и мелодично.

— Не, не е неудобно. Просто бях навън. Проклетият ми доматен разсад целият е в някакви семенници

на хоботници или демони.

— Мисля, че са демони — отбелязах. — Искам да кажа, мисля, че хоботниците ядат само памук.

Смехът му се разля из тялото ми.

— Благодаря, че ми се обади. Реших, че няма да звъннеш, наистина.

— Е, звъннах, но не смятам, че ще мога особено да ти помогна.

— Нека да ти кажа какво смятам да правя и може би ще ти стане по-ясно.

— Давай.

— Експозицията е за десетте жени, които са били „Жена на годината на Атланта“ през шейсетте години. Майка ти, разбира се, е спечелила титлата заради благотворителната си дейност, но като четох старите протоколи, ми се струва, че онова, което е наклонило везните в нейна полза, е била дейността ѝ в Движението за граждански права през шейсет и първа. Знам, че е спечелила наградата през шейсет и осма, но е било отчасти заради работата ѝ през шейсет и първа. Само дете никой не можа да ми каже в какво по-точно се е състояла.

— А?

— Чуваш ли ме?

— Хъч, сигурен ли си, че не я бъркаш с друга жена? Мама никога не е работила в Движението. Никога.

Той мълча дълго — толкова, че погледнах телефона да проверя дали още е на линия.

— Е, виж, точно там е работата. Работила е, но не искаше да говори с мен за това, когато я интервюирах. Каза, че едно малко лято нямало нищо общо с наградата „Жена на годината“, но мисля, че е грешала.

— Едно малко лято ли? Наистина нямам представа за какво говориш — изрекох, докато ставах, за да започна да се разхождам из задния двор.

— По дяволите — изрече той. — Съжалявам.

— Няма нужда да се извиняваш. Но може би, ако просто се срещнем и поговорим, ще успея да намеря някаква информация, която би могла да ти помогне.

— Някакви снимки?

— Всички снимки са при татко.

— Да — въздъхна той.

Мълчанието помежду ни беше изпълнено с милион думи, объркани, преобърнати с главата надолу и с хастара навън. Понякога имаш да кажеш толкова много, че нищо не можеш да изречеш.

— Е, беше ми приятно да си поговоря с теб — завърши той.

— И на мен, Хъч.

Обожавах да изричам името му. Наистина. Господ да ми е на помощ, наистина. Когато затворихме, го изрекох още веднъж.

Но само още веднъж.

Покъсно същата вечер здрачът — любимият ми вид светлина — падаше над задния ми двор, а аз седях на шезлонга и говорех с Лил по телефона.

— Мамо, кълна се, нямам представа как си намира дрехите, пръснати са из целия апартамент. Как може човек да живее така?

Засмях се на моята организирана и точна дъщеря, която подрежда дрехите си на закачалки по цвят и стил.

— Миличка, нямам никаква представа. Но тъкмо това

прави света толкова интересен — всички са различни.

— Ъъ, май си знаех, че ще кажеш това. Кълна се, мога да говоря с теб и ако те няма, защото ми е ясно какво ще кажеш.

Задната врата се отвори и видях Ръсти да се разхожда бавно — защото точно това прави той — из моравата. Махнах му и се усмигнах.

— Татко си дойде — казах на Лил. — Ще ти се обадя утре. Трябва да вървя...

— Поздрави татко — каза тя.

Ръсти целуна темето ми, затоплено от слънцето.

— Здравей, скъпа. Какво имаме за вечеря?

Трепнах.

— Не съм готвила тази вечер. Прекарах деня с татко. Не му беше добре.

Той се приближи, приседна на шезлонга и стисна глезена ми.

— Добре ли си?

Задава ми въпроса всеки ден след смъртта на мама, сякаш иска да се увери, че няма да се разпадна и да изчезна, все едно на спирачките ми има някакъв балон и мога да се взривя, докато шофирам.

— Не съм сигурна какво е „добре“, но да, добре съм.

— С кого говореше?

— С Лил.

Той се нацупи.

— Тя не поиска ли да говори с мен?

— Можеш да ѝ се обадиш по всяко време, Ръсти. Отиваше на някакви лекции.

— Хубаво — каза той и се загледа някъде над моравата. — Трябва да се обадим на поддръжката, да ка-

жем, че задният плет е станал много висок и оградата се е разделила в ъгъла.

Не отговарях и той обърна очи към мен.

— Ели, чу ли ме?

Кимнах.

— Наистина ли си добре?

Станах и погледнах надолу към него.

— Какво имаш предвид под „добре“?

Той се изправи и се обърна към мен.

— Имам предвид, че се тревожа за теб. Имам предвид, че е трудно, но защо не искаш да поговориш с мен за това? Отвърщаш единствено „добре съм“. Ето какво имам предвид, Ели.

От периферията на думите му пръскаше гняв.

— Не знам какво да кажа. Боли. Ужасно облекчение е и се чувствам виновна заради това. Тъжно е и внезапно сякаш земята се измъкна изпод краката ми, но не виждам какво променя това. Може би не променя нищо, а вероятно променя всичко. Нямам представа. Чувствам се замаяна и изключена, но съм добре. Питаш ме дали съм добре и съм добре.

Той ме прегърна, притисна ме до гърдите си и прокара пръсти през косата ми.

— Да излезем да вечеряме навън. Нали? — запита. Облегнах се на гърдите му, облекчена.

— Идеално.

Браковете, помислих си в момента, са съставени от тези мигове, сякаш те са бодовете, които оформят дълъг подгъв на полите на една дреха и я задържат да не се разпадне точно когато изглежда, че протритите краища ще се разнищат.

Четири

След погребението татко започна да ме ангажира повече, отколкото съм си представяла. Лил се върна в лятното училище в университета „Обърн“ и всичко вървеше прекалено бързо, а и същевременно прекалено бавно. След две седмици, докато разчиствах дрешника на мама, няхах нито сън, нито спокойствие. За първи път в живота си бях сама в нейната стая за обличане. Но тя беше навсякъде — вътре в стаята, вътре в сърцето ми, вътре в главата ми. Просто навсякъде.

Колкото и напътствия и наставления да ми беше дала, колкото и да ми беше говорила, мама така и не ми каза какво да правя с нещата ѝ, когато почине. Беше ми казвала как да се чувствам, къде да ходя и дори за кого да се омъжа, но не и какво да правя в този момент.

Бях подредила дрехите ѝ по цвят и предназначение, бях ги опаковала в кутии и сандъци, надписани за „Джуниър Лийг Ниърли Ню Стор“*.

Мислех да взема някои неща — костюмите „Сейнт Джон“, обувките „Прада“, роклите „Шанел“, — но не го направих. Не само защото нямаше да станат нито

* *Магазин за дрехи и вещи втора употреба на „Джуниър Лийг ъф Атланта“ — женска доброволческа организация в Атланта, Джорджия, развиваща различни дейности, включително в областта на образованието и подпомагането на социално слаби хора. — Бел. прев.*

на Лил, нито на мен, но и понеже ми се струваше, че нямат нищо общо с моя живот. Тези неща, принадлежащи на мама, по никакъв начин не бяха за мен и нямаха отношение към мен. Не съм очаквала подобно усещане — да не искам нещата на майка си. Имала съм нужда от майка си в толкова много отношения и толкова много пъти, затова предполагах, че ще съм така привързана към онова, което е останало от нея, както съм привързана към самата нея.

Накрая коленичих пред заключеното долно чекмедже на вградената ѝ тоалетка. Официалните ѝ бални рокли, опаковани в дебели пластмасови калъфи, висяха като многоцветни скъпоценни камъни на магическата ѝ гривна — червено, синьо, яркооранжево. Държах ключа, който ми даде татко. Беше ми казал: „Това е ключът за заключеното чекмедже на майка ти. Моля те, погрижи се за всичко. Не мога да гледам и да пипам нещата ѝ. Моля те, би ли се заела с това?“. После беше отишъл да поиграе голф с Ръсти.

Търкалях ключа напред-назад в ръцете си. Искях да почувствам всичко и да бъда свързана с мига така, че да съумея да се насладя на тази окончателна и миниатюрна победа — възможността да отворя чекмеджето без нейно позволение. И все пак фактът, че държа ключа, не ме караше да се чувствам победителка. Не усещах нищо, все едно беше определена празнота.

Думите ѝ (някои от многото) отекваха в главата ми, сякаш тя ме наблюдаваше (може би наистина е така): *Изпълниш ли някое желание, винаги губиш нещо.*

Да.

Щифтовете в полираното дърво се размърдаха. Плъзнах пръст в пространството между чекмедже-

то и тоалетката и дръпнах. Вътре имаше само две неща — голяма кожена книга и гравирана автоматична писалка.

Заради размера помислих, че е библия. Почувствах се измамена. Извадих чекмеджето, плъзнах го в средата на стаята и вдигнах книгата. Беше тежка и старинна с топлата си тежина. Отстрани по сребърната автоматична писалка бяха гравирани келтски мотиви.

Кожата беше станала гладка от пипане, с малка вдлъбнатина в горния ляв ъгъл, изтрита до основа, сякаш мама е слагала там палеца си и го е движила напред-назад в продължение на много, много години. Книгата беше обвита с кожена лента, оплетена в канап и със син камък, вплетен във възела в края. Развързах лентата и отворих книгата по средата. Винаги правя така, когато избирам книга — скачам в средата, прочитам една страница, за да се опитам да откроя дали думите в нея са съзвучни. Естествено, някои хора отварят началото, други — края. Ако трябваше да предположа, мама определено би отворила книгата на заключението — за да види как свършва, преди да се съгласи да я започне.

Никога не бях виждала тази кожена книга, която държах в ръце. След като се преместих в добре осветената спалня, седнах на лежанката в долния край на леглото на родителите си и оставих книгата да се отвори на скута ми. Почеркът на майка тичаше с черно мастило по безкрайните страници дебела кремава хартия. Бързо прелистих страниците. Тя пишеше с обратен наклон, който оставяше празно място горе вляво и долу вдясно.

— Какво е това? — измърморих на глас, когато

пръстът ми мина по изречение в средата на случайно отгърнатата страница.

Крия се в тази къща тази вечер с разбито сърце. Никога не съм знаела какво представлява всъщност „разбито“ или какво означава. Но това не е разбито чувство; то е празно чувство.

Сърцето ми замря като дъха, който задържам под вода, знаейки, че ако вдишам, ще умра. Тогава трепнах, вдигайки поглед, за да се вгледам в далечния край на стаята към мраморната камина, където над полицата висеше в рамка масленият портрет на майка в сватбената ѝ рокля. Обърнах на началната страница.

*На моята скъпоценна внучка Лили
с всичките тайни и сила, скрити в думите.
Алиан Роуз Коулфелд, 31 декември 1952 г.*

Беше дневник, кожен дневник, даден на майка ми от нейната баба, моята прабаба. Преброих обратно до 1952 година — мама е била на дванайсет години, когато е започнала този дневник.

Погледнах нататък и видях, че е писала само един път в годината — в навечерието на всяка Нова година.

Зачетох първата страница:

Винаги съм знаела, че съм различна. Баба ми даде този дневник, защото и тя го знаеше — знае какво е чувството. Каза ми, че мога „да пиша“ живота си тук. Каза, че в навечерието на всяка Нова година мога да напиша всичко, което искам за следващата си година.

Дванайсетгодишният почерк на майка ми беше неравен и със завъртулки, от време на време със сърчица вместо точките над „i“-тата. Държах в ръцете

си целия житейски път на моята майка, започнал на дванайсет години.

В задната част на дневника стояха събрани и други неща. Извадих ги нехайно, озадачено, сякаш бях получила позволение да газя сред звездите или да дишам под вода. Намерих рисунка, която бях направила на девет години; откъснато парче от писмо с нещо като стихотворение; плик, пожълтял и протрит, с адреса на майка; още едно писмо, вече с нейния почерк, сгънато и пхнато в неизпратен и неадресиран плик.

Бях я загубила, за да я спечеля.

Легнах по гръб, взирайки се в тавана на спалнята на родителите си с кристалния полилей над главата ми. Исках да се обадя на Хъч и да прошепна: „Намерих една тайна част от майка си“. Не му се обадох. Разбира се, че не му се обадох.

Маминият дневник беше под лявата ми ръка и макар да чувах стъпките на татко, не помръднах. Той застана над мен.

— Ели, добре ли си?

Кимнах, или помислих, че кимвам, но нямаше движение.

— Калинчице, добре ли си?

— Знаеше ли, че мама си е водила дневник за целия си живот?

Обърнах глава, за да погледна към него.

— Подозирах.

Хвана ме за ръка и ме дръпна да седна.

— Какво означава това?

— Ами в навечерието на всяка Нова година пишеше в тази книга — посочи я — на едно и също място най-горе на стълбите, в този ъгъл, а после пак я за-

ключваше. Пропусна само един път. Затова никога не излизахме на Нова година. Накара ме да обещаю, на живот и смърт, че никога няма да я прочета. Обещах.

— Не си обещаваха заради мен, нали? — попитах.

— Не. — Поклати глава, извърщайки поглед. — Мисля, че изобщо не бих могъл да я прочета. Прекалено много е, дето я загубих. Не мога...

Замълча.

— Какво? Да научиш още за нея ли?

Отвърна на погледа ми с такава болка, каквато никога не бях виждала вдълбана около очите му.

— Тя ми позволи да узная за нея всичко, което беше решила да ме остави да знам. Само от това имах нужда, Ели.

— Това не беше достатъчно за мен — изрекох, докато пръстите ми се затваряха около дневника.

— Нещо изобщо достатъчно ли ти е? — запита той, вдигнал умолително ръце.

— Надявам се, татко.

Мълчание изпълваше пространството помежду ни, докато не запитах:

— Как беше голфът?

— Добре — отвърна той.

— Хубав ден за осемнайсет — казах на жаргона, който познавах много добре. — Колко вкара?

— Осемдесет и шест. Не е най-доброто ми постижение, но имах равен на четиринайсет. Да, времето беше хубаво.

Влезе в дрешника. Чу се издрънчаване на празни закачалки, после се върна в спалнята, свел вежди ниско, в защита, сякаш това можеше да възпре сълзите или гнева.

— Благодаря ти — изрече.

— Няма нищо.

Прегърнах го.

Отвърна на прегръдката ми, но беше вцепенен, все едно носеше отговорност да държи тялото си цяло.

— Татко, трябва да те питам нещо.

— Да, калинчице.

— Знаеш ли нещо за работата на мама с Движението за граждански права?

— Не е работила с тях.

— Сигурен ли си?

— Ели, с нея сме заедно почти от началото на тези времена и... Е, това имаше значение за нея, но не е вземала участие.

— Ами...

Той вдигна ръка да възпре думите ми, сетне отстъпи назад и се вгледа в мен, после в кожената книга.

— Можеш да я вземеш.

— Това смятах — отвърнах.

Той поклати глава.

— Сякаш светът се обърна с главата надолу.

— Знам.

Целунах го по бузата.

— Ели?

Той гледаше през прозореца.

— Да?

Сега погледна пак към мен с очи, замъглени от сълзи.

— Какво да правя с градината ѝ?

— Не знам, татко. Божичко, не знам.